

Tankar om de år 1756
förbudne waror, i
synnerhet caffé.
=Anon=. Stockholm, ...

Röding, Jacob,

1700-1829 81 Ba Br. 1756

National Library
of Sweden

RÖDING, JACOB

B: A.

Vitæ
Saml. Lerb.
(Bis)
1700-1829
1756

Tankar

Om

De År 1756

Sörbudne Waror,

I synnerhet

CAFFÉ.

af Jacob Rödning

STORHÖN,

Tryckt hos Pet. Jör. Nyström. 1756.

Imprimatur:
N. von OELREICH.

ag spådde wäl, så skulle hända,
Du Swenska Smak, som
altid war,
Ombytlig, Utländsk, stolt och rar:
Nu är Ditt Wälde brakt til ånda,
Och Sparsamhet har segren fådt:
Nog länge Du på Sinnet rådde,
Men Lagen äntlig mer förmådde,
Du redan alt för länge rådt.

Den tid, då Du blott makten sträkte
Til Landets Växter, Frukt och Djur
Alt föda jämnt en Swensk Natur,
Ej utländskt Wara lusten wäkte,
Herr Mammon war din goda wän:
I Lugn och Frid du öppna Jorden,
Och dukta nästan samma borden
För Jarlar som för Aikermän.

En Kockbok war då lätt hopskrifwen,
Och Kockens kundskap ganska kort,
När främmand' Krydder glömdes bort.
Man trodde sig lätt bli förgifwen,
Om Sappan, Munklor i sig bar.
Man såg uppå de störste Hel'ger
Ej krossas minsta Bin-Bouteiller,
En Bryggarn Öfwerst-Munnstjånk war.

En Upsats utaf Confecturer
Skull' hållits då för hereri,
Som intet dugligt fants uti:
Jag tror om nu wår tids Martyrer
För många Rätter på en gång,
Skull' leswadt ha i fordna dagar,
De högst beklagadt sina magar
Och sungit sista Swanesång.

Så war i Mat, så war i Kläder:
En Skräddar-Hjerna blef ej brydd.
Om Kocken war på modet ihdd.
Tänk, om en af de gamla Fäder
Skull' sedt en nu nymodig Kropp
I Sammet både bak och framman,
De säkert lagt sin ögon samman.
Förn de til Plumen humno opp.

Nej Skin och Balmar de förstodo
Långt bättre än en Robe de Cour,
Dormeuse, Trompeuse, och all Figur,
En Rem i Sko'n de höll' til godo;
Brillanten war en ohörd sak:
Man dömdo ej af Sidenthyget
Hur högt förtiensten hade stigit
I Frid, i Strid, i Waynebrak.

Men sedan Wallust, Mode och Bana,
Haut gout, Inbilning, Konst och Krus,
Fädt stiga in i Nordens Hus,
Strart börja Smaken at utmana
Herr Sparsamhet til Segd och Krig:
Han let på dessa styswa Kämpar,
Med hwilka han sin Fiend' dämpar
Så tjäkt, at den måst giswa sig.

Der

Der stupa Wålmaft ned til jorden,
Och Pengar föllo bort som gräs
För Ståt och Granlåt, klifs och sjås:
Man såg de aldraghymsta mordnen
Bedrifwas på en arm Citron;
Här dömdes Caffé til at brännas;
Här skull af alt på en gång fjännas
Alt ingen höll den gamla Tron.

Men Sparsamhet ej modet fälde:
Han strart til högsta Makten gick
Och alt för härligt utslag fick,
Nu råds han ej för Smakens wälde,
Som så ostyrigt for til wägs,
Alt Bin och Must fring Borden strömma;
Han säger: Aldrig kan jag glömma
Ar Sjutton Hundra Femti Sex.

Bort Arrack, Brännwin, och Essencer!
Et *Vin de Grave* nu bara tåls,
Det skjuter ej så strart til måls:
Bort Rusin, Fikon, Pomeranceer,
Anciovis, Karp och Asquebade,
Knappkes och Metwurst, Njöd och Numma!
Nu aldrig skal en Nålstols = Gumma
Gå sålja mer sitt Chocolade.

O! mer än helt olika Tider!
Som nu upvaknadt i vår Nord,
Hur' se nu ut de Swenska Bord,
Båd' Cacao, Capris och Cider
Måst neka dem sin tjära Saft,
Och bli i sina egna Länder.
Nog lär här watnas många Länder,
Som förr til fullo nöje haft.

Men Sparsamhet af glädje hoppar,
Hwartil han mycken orsak har,
Sen nu hans Dwån tuftad war,
Som alla dessa Hjelpe- Troppar,
Från Utländsk Jord, banlysas ser;
Och utom dem änn' många flera,
Som här ej nämns: Hwad är det mera?
Man alla lika afftjed gier.

Ej lefwand' Foglar få införas:
Slit saknad wi ej påka på,
Påfoglar fins här nog ändå,
Som låta sina gåfwor höras
Och krumma sig på Stora Torg.
Men här wi änn med skjal berömma
Den Makt, som welat dem utdömma,
Så är här likwål änn en Sorg.

* *
*

* *
*

Du

Du tjåra *CAFFE!* Ljuswa Wåtska,
Lifsandars Lif, och Sömnens Bot!
Swad har Du gjordt wår Kropp emot?
Som aldrig mer får lof at låska
En torstig Gorn i Swea Land:
Man trodde dock, Ditt Lif skull' fredas,
Och at Din Kraft en Dryck beredas
Som löst så mången Tungas Band.

Nog fins en mångd af spåda Hjertan,
Som ofta Bett och Ögon skärpt,
Når Suppen Kusin åt dem wårpt.
Hur sku de tåla denna smärtan?
Corinater, Fikon: Allt sin kos!
Nu tro de ej nå'n Kryddbod mera,
Om han wor änn så utstofferat:
Här fins ej södt min lilla Ros.

Det tycks wål swårt, at Portugisen
Med Punsch och Bischoff gådt i qwas,
Som tröstat mången Kjarleks-Slaf,
Som hulpit bryta första Isen
I stora Rådslag, dryga wårp,
Som gjordt, at Gubben fadt sin wårma,
Och Dwårgen kunnat Jätten härma,
Att wara modig, styf och djärf.

Det

Det tycks wäl helt bedröfligt wara
Ut Damon går med Swenska Tug,
Hur lär han bli helt flat och blyg?
På Balen kan han intet fara;
Ej dansar han med Cloris mer:
Chagrin, Migraine i hela Kroppen,
Han skådar sig från Tå til Toppen
Men ej det minsta Utländsk ser.

Dock, sådant alt wil intet säga
Mot Caffé-Nöden, tjära Wänn!
Här kommer nu min sorg igen:
Hwad skal man nu de Gjäster plåga,
Som efter Måltid dufna bli?
Den Guda-Nectarn är förswunnen,
Och hela denna Hälso-Brunnen
Står öde, som et Barbari.

Apollo sielf och alla Muser
Tycks klåda sig i Sorgedräft,
Sen detta Rökwarf blifwit släckt:
Hwad har man nu, som så förkjusar
Poeten i sin qwicka dröm?
Hwar bli nu af de mogna tankar
Som wid det Lärda Berget wankar,
Hos denna klara Caffé-Ström?

**

J Owarz

I Örnar små! I Bruna Tafar!
I höga Kannor utan tal!
Går bort! Er åsyn gör mig qual:
Kom L'ombre hit! Nej hålt, jag passar.
I dag är ingen munterhet:
Et Öl och Bröd, hwad wil det göra?
Nej, Caffé, Caffé! det kan röra
Hwar droppa Blod, som hwar man wet.

Ach at wi från Dig affskjed taga,
Du fjära Tillflykt! wårda Gast!
Tack för hwar stund wi Dig har haft,
För hwar den gång Du glädt wår Maga,
Och skänkt i Hjernan nya Ljus,
Det enda måst wår Hjertan klämmer,
At se på all den sorg och jämmer,
Som fins på alla Caffé-Hus.

Så många hundra glada Winer
Och lustigt glam, som wankat där.
Man glömde då sitt Lifs-besvär:
Man stölgde af de heta Winer
Som druckits i wårt Anlets-Swett.
Man kunde där sitt nöje dyrka,
Och tycks som det en nyer styrka
I sielswa Själén hade gjedt.

Nu sku wi dock Ditt Graf-Øl driicka
Til slutet af wårt gamla År:
Så länge wi Dig skåda får:
Alt minnas Dig til punct och pricka,
Hur Du i Lifstid'n smakadt wål:
En Årestod af Hjorthorn ställa,
Och sen på Grumlet Tårar fälla
Som witnen af den Sorg och qwål.

